

зміни, адже темпи зростання кількості українців в закордонних університетах були вищими, ніж зростання кількості студентів-іноземців в Україні, задовго до початку військової агресії проти України [10, с.78].

Отже, на початку XXI ст. в соціокультурному розвитку людських ресурсів вищої освіти України спостерігаються такі тенденції: зменшення чисельності студентського контингенту з одночасним збільшенням питомої ваги студентів, які навчаються коштом держбюджету, що, на нашу думку, не можна списувати тільки на наслідки демографічних коливань;

перевищення кількості українських студентів, що навчаються у закордонних університетах над чисельністю студентів-іноземців, які навчаються в українських вишах. Визначені тенденції свідчать про наявність кризових моментів у розвитку вищої системи України. Це актуалізує потребу у всебічному та комплексному визначенні причин та факторів впливу на її стан з метою визначення шляхів досягнення позитивної динаміки рівня якості вищої освіти на підґрунті впровадження ефективної системи моніторингу діяльності закладів вищої освіти та забезпечення якості освіти.

Список використаних джерел:

1. Всемирный доклад по мониторингу образования за 2017/8 гг.: Подотчетность в образовании: выполнение обязательств [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002595/259593r.pdf>
2. Доповідь ЮНЕСКО по Науці – 2015 – На шляху до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002595/259593r.pdf>
3. Лисак О.Б. Освіта іноземців в Україні: сучасний стан, проблеми та маркетинговий погляд на шляхи їх подолання / О.Б. Лисак // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2016. – № 4. – С. 102-107.
4. Освіта в Україні: аналітичний центр CEDOS [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Електронні данні. – Режим доступа: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/zvit-osvita-2015>.
5. Слободян О. Українські студенти за кордоном: скільки та чому? / О. Слободян, Є. Стадний // Аналітичний центр CEDOS [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Електронні данні. – Режим доступа: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/ukrainski-studenty-za-kordonom-skilky-ta-chomu#description>
6. Соболева Т. О. Науково-освітні чинники формування конкурентоспроможності України / Т. О. Соболева // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – № 815. – Серія: проблеми економіки та управління. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – С.256-265.
7. Статистичний бюлетень «Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України» [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Електронні данні. – Режим доступа: www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv.../Arch_vnz_bl.htm.
8. Український державний центр міжнародної освіти Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Електронні данні. – Режим доступа: <http://interred.com.ua/>
9. Six ways to ensure higher education leaves no one behind [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002478/247862E.pdf>

УДК 657.633

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ АКТИВІВ ТА ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Гріщенко І.В. – викладач,

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU;

Балахонова О.В. – д.е.н., професор,

Вінницький соціально-економічний інститут «Україна»

Сучасні трансформаційні процеси в українській економіці обумовлюють різноманіття господарської поведінки власників та менеджерів торговельних підприємств. Специфіка торговельної діяльності потребує значного обсягу грошових активів, в тому числі активів у розрахунках, тому для цих підприємств проблема ефективного управління дебіторською заборгованістю, спрямованого на оптимізацію загального її розміру та забезпечення своєчасної інкасації, має вельми важливе значення. Погашення дебіторської заборгованості в стислі

терміни, недопущення її збільшення вище допустимої межі – реальна можливість подолати або пом'якшити дефіцит оборотного капіталу. В зв'язку з цим актуальним завданням є удосконалення управління дебіторською заборгованістю на основі синтезу досягнень фінансового управління.

Сучасні теоретичні та методичні аспекти досліджуваної в роботі проблеми певною мірою висвітлювалися в працях вітчизняних науковців та вчених країн СНД: Бланка І.О., Бобильова А.З., Вахович І.М., Герасимчук З.В.,

Карбовник А.М., Колпакової Г.М.,
Лебедева К.М., Лігоненко Л.О., Подзе С.,
Савчука В.П., Сурніна О.С., Тосунян Г.А.,
Шохін Є.І.

Питання управління дебіторською заборгованістю були предметом дослідження і зарубіжних науковців та практиків: Гольцберга М., Калініна К., Киргесаара Е., Рамперсада Х, Хасан-Бека Л. Ці дослідження є вагомим внеском як в теорію, так і в практику управління дебіторською заборгованістю підприємства. В той же час в спеціальній економічній літературі цій проблемі відведено незначне місце, викладені лише загальні концептуальні положення управління дебіторською заборгованістю, відсутній цілісний підхід. Специфіка управління дебіторською заборгованістю в торгівлі не має належного наукового осмислення, в порівнянні з врахуванням реалій сучасного стану розвитку внутрішньої торгівлі. Теоретико - методологічні засади та інструментарій управління дебіторською заборгованістю торговельних підприємств потребують нових підходів. Зокрема, потребують поглиблення теоретичні засади управління дебіторською заборгованістю торговельних підприємств, визначення цільових параметрів управління нею, принципів оцінки якості управління дебіторською заборгованістю тощо.

Основні фактори що впливають на дебіторську заборгованість торговельного підприємства можна розподілити на три великі групи за наступними критеріями: зовнішні, або загальноекономічні фактори; галузеві фактори; внутрішні.

До зовнішніх факторів варто віднести фактори, що не залежать від організації діяльності підприємства й обмежити їхній вплив менш можливо або в окремих випадках практично неможливо, а саме: стан економіки в країні, наприклад спад виробництва реалізуємої продукції, що безумовно, збільшує розміри дебіторської заборгованості; загальний стан розрахунків у країні - криза неплатежів однозначно приводить до росту дебіторської заборгованості; ефективність грошово-кредитної політики НБУ, оскільки обмеження емісії викликає так називаний "грошовий голод", що в кінченому підсумку ускладнює розрахунки між підприємствами; рівень інфляції в країні, так при високій інфляції багато підприємств не поспішають погасити свої борги, керуючись принципом, чим пізніше термін сплати боргу, тим менше його сума; інші макроекономічні, соціальні і політичні фактори.

До галузевих факторів слід віднести: стан

галузі народного господарства, продукцію якого реалізує підприємство; вид продукції – якщо це сезонна продукція, то ризик росту дебіторської заборгованості об'єктивно обумовлений; місткість ринку галузі та ступінь його насиченості, так у випадку малої місткості ринку і максимальної його насиченості даним видом продукції природним образом виникають труднощі з її реалізацією, і як наслідок ростом дебіторських заборгованостей.

Також, вагомими внеску додають внутрішні фактори, які цілком залежать від професіоналізму фінансового менеджменту підприємства торгівлі, від володіння мистецтвом – керування дебіторською заборгованістю.

В залежності від характеру впливу їх варто поділити на прямі та непрямі:

Прямі це ті що впливають безпосередньо на:

– обсяг реалізації робіт і послуг - загальний виторг від реалізації товарів і послуг варто розділити на дві частини:

1. від готівкового продажу та оплачені в термін по договорах товари і послуги;

2. від продажу в кредит, включаючи і неоплачені товари (роботи і послуги).

– рівень дебіторської заборгованості підприємства і його динаміка в попередньому періоді;

– середній період інкасації дебіторської заборгованості та швидкість обертання інвестованих у неї засобів (коефіцієнти обертання);

– склад простроченої дебіторської заборгованості, виділяються сумнівна і безнадійна заборгованість;

– суму ефекту, отриманого від інвестування засобів у дебіторську заборгованість;

– виваженість кредитної політики підприємства. Це означає економічно виправдане встановлення термінів і умов надання кредитів, об'єктивне визначення критеріїв кредитоспроможності і платоспроможності клієнтів, оптимальне надання знижок при достроковій сплаті ними рахунків, облік інших ризиків, що мають практичний вплив на збільшення або зменшення дебіторської заборгованості підприємства.

До непрямих факторів варто віднести ті, що, впливають через механізм обрання та реалізації кредитної політики:

1. потенційна здатність підприємства нарощувати обсяг виробництва продукції при розширенні можливостей її реалізації за рахунок надання кредиту;

2. група факторів формуючу систему кредитних умов: можливі терміни надання

кредиту (кредитний період); розміри наданого кредиту (кредитний ліміт); вартість надання кредиту; можливість надання знижок; штрафні санкції за прострочення виконання зобов'язань.

3. група факторів для оцінки кредитоспроможності покупців і диференціація умов надання кредиту: формування й експертизу інформаційної бази проведення оцінки кредитоспроможності покупців; диференціацію кредитних умов відповідно до рівня кредитоспроможності покупців.

4. фінансовий менталітет власників і менеджерів підприємства, їхнє відношення до

рівня припустимого ризику в процесі здійснення господарської діяльності.

Отже, застосування в процесі діяльності торговельного підприємства всієї вищенаведеної класифікації факторів, можна вважати не тільки найважливішим, але і комплексним фактором, що впливає на загальний рівень дебіторської заборгованості підприємства. Тому неповний або помилковий аналіз кожного з його складових, або неврахування яких-небудь других ризиків можуть привести до різкого та невиправданого зростання дебіторській заборгованості.

Список використаних джерел:

1. Балахонова О.В. Удосконалення аудиторської оцінки фінансового стану підприємства /О.В. Балахонова // Ринкова економіка : сучасна теорія і практика управління : зб. наук. праць. – Одеса: Одеський національний університет ім. І. Мечникова, 2014. – Вип. 2/2. – Т. 1. – С.12-19.
2. Гріщенко І.В., Балахонова О.В. Економічна сутність грошових коштів підприємства / І.В.Гріщенко, О.В. Балахонова // Розвиток освіти, науки, економіки в умовах інтеграційних процесів: зб. наук. праць. 2017. – Вінниця. – Т 1. – С. 25-27.

УДК 657.6

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ АКТИВІВ ТА ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Гріщенко І.В. – викладач,

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ;

Денисюк О.М. – д.е.н., професор,

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Стрімкий розвиток сучасних ринкових відносин в Україні постійно супроводжується посиленням конкурентної боротьби між торговельними підприємствами, в наслідок чого швидко зростають обсяги товарів і надання послуг, збільшується кількість суб'єктів господарювання, вітчизняні підприємства розширюючи сферу діяльності все активніше виходять на міжнародні ринки, тощо. В процесі забезпечення постійного зростання прибутку в даних умовах господарювання суб'єкти підприємницької діяльності застосовують різноманітні механізми розширення клієнтської бази та збільшення обсягів реалізації товарів, що також у свою чергу призводить до зростання розміру дебіторської заборгованості.

Дослідженням цієї проблеми було широко приділено увагу наступними українськими ученими – Бутинець Ф.Ф., Голов С.Ф., Сопко В.В., Нашкерська Г. і також зарубіжними авторами - Є. Брікхем, Бланк І.А. та ін.

Із зростанням розміру дебіторської заборгованості виникає потреба управління дебіторською заборгованістю, де важливе місце посідає система її обліку та контролю. Однак з метою ефективної організації та проведення

контрольних процедур необхідно вирішити ряд першочергових завдань: дослідити економічну сутність дебіторської заборгованості та її виникнення у сучасних умовах господарювання, змістовну класифікацію на основі різних ознак, удосконалення методики обліку заборгованості та її рефінансування, удосконалення обліку простроченої й безнадійної заборгованості, здійснення аналізу дебіторської заборгованості, тощо.

Головною методологічною основою запровадження ефективного контролю грошових активів та дебіторської заборгованості є їх відображення у бухгалтерському обліку і звітності, які регламентуються П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», та П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», згідно яких регулюється порядок ведення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та її подальшого відображення у фінансовій звітності підприємств. Одночасно з цим необхідно звернути увагу на той факт, що у практиці міжнародного обліку дане питання регулюється декількома міжнародними стандартами, а саме, МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття і подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та